

FIGYELŐ.

Társasági Ugyek. A Magyar Irodalomtörténeti Társaság 1912 dec. 7-én *választmányi ülést* tartott.

Beöthy Zsolt elnöklete alatt jelen voltak : Alszeghy Zsolt, Ágner Lajos, Császáz Ernő, Király György, Miklós Ferenc, Négyesy László, Német Károly, Pais Dezső, Pap Károly, Pintér Jenő, Prónai Antal, Radó Antal, legifj. Szász Károly, Tolnai Vilmos, Tordai Ányos, Vargha Damján, Versényi György, Vértesy Jenő, Viszota Gyula, Weber Arthur. Jegyző : Horváth János.

1. Elnök üdvözli a megjelenteket. Titkár jelenti, hogy Baros Gyula felsőbb leányiskolai igazgató, társaságunk választmányi tagja, alapító tagul jelentkezett. Örvendetes tudomásul szolgál.

Titkár bemutatja a legutóbbi tagajánlásokat. Jelentése alapján rendes taggá választottak : Antal Gyula, gyógyszerész, Siklós; Balogh Dezső, nyug. levéltárnok, Balassagyarmat; Csárszky István dr., herceggprimási irodaigazgató, Esztergom; Ernszt Sándor dr., a Kath. Népszövetség vezérigazgatója, Bpest; Freckay János dr., a Szabadalmi Közlöny szerkesztője, Bpest; Hajas Béla, főgimn. tanár, Bonyhád; Karácsonyi János, kanonok, Nagyvárad; Kräuter Ferenc dr., főreáliskolai tanár, Bpest; Kálmány Lajos, népköltésgyűjtő, Szeged; Magyary Kossa Gyula dr., főisk. tanár, Bpest; Németh Sándor dr., főgimn. tanár, Bpest; Resch Aurél dr., főgimn. igazgató, Szakolcza, (aj. a titkár); Mórocz Emilián, főgimn. igazg., Komárom; Tihanyi Gál dr. és Vidóczy Asztrik, sz. Benedekr. főgimn. tanárok, Komárom (aj. Zoltvány Irén); Marót Károly, főgimnáziumi tanár, Czepléd; Hartványi Zoltán, böcs. hallg., Bpest (aj. Pais Dezső); Komlóssy Gyula, adóhiv. főtiszt, Beregszász; Nuszbek-Székely Sándor dr., törvénysz. bíró, Beregszász (aj. Gyöngyösy László); Balogh Péter, áll. főgimn. tan., Bpest (aj. Négyesy László); Farkas Imre, polg. isk. igazgató, Túrkeve (aj. Lévay Ede); Simonfi János, ref. főgimn. tanár, Sárospatak (aj. Harsányi István); Barna János dr., f. keresk. isk. tanár, Szatmárnémeti (aj. Pintér Jenő); Bakos István, főreálisk. tan., Szombathely (aj. Perepatits István és Pintér Jenő); Wähler Róbertné, felsőbb leányiskolai tanítónő, Bpest (aj. Baros Gyula).

Rendkívüli taggá megválasztottak: Barth Dezső, böcs. hallg., Bpest; Gönczy István, böcs. hallg., Bpest (aj. a titkár); Frankl Miksa, orvostan-hallg., Bpest (aj. Weber Arthur).

2. Az Irodalomtörténetre újabban előfizettek a következő tanintézetek és könyvtárak: Bpest: II. ker. kir. egyet. kath. főgimn. tan. könyvt.; VI. ker. áll. főgimn. ifj. könyvt.; VI. ker. áll. f. leányisk. és leánygimn. igazgatósa; Esztergom: Áll. főreálisk. ifj. könyvt.; R. kath. leányisk. tan. könyvt.; Gyergyószentmiklós: Áll. főgimn. tan. könyvt.; Gyulafehérvár: Az erdélyi r. kath. státus főgimn. tan. könyvt.; Karczag: Ref. főgimn. ifj. könyvt.; Kiskúnfélegyháza: Áll. tanítóképző int. tan. könyvt.; Nagykőrös: Ref. főgimn. tan. könyvt.; Nyiregyháza: Ev. főgimn. tan. könyvt.; Pécs: Áll. főreálisk. önk. köre; Sopron: Áll. f. keresk. isk. tan. könyvt.; Szombathely: Áll. főreálisk. tan. könyvt.; Szilágysomlyó: R. kath. püsp. főgimn. tan. könyvt.

Társaságunk tagjainak és előfizetőinek összes száma tehát 1011. Ebből tiszteleti tag: 2, alapító tag: 14, rendes tag: 639, rendkívüli tag: 64, előfizető: 292.

3. Titkár bemutatja Rakodczay Pál választmányi tag levelét, melyben választmányi tagságáról lemond. A választmány a lemondást tudomásul veszi; egyúttal bizalmat szavaz a szerkesztőnek s egyhangúlag melegen üdvözlöi őt egész évi buzgó és sikeres működéséért.

4. Titkár jelentést tesz a választmány újra választandó harmadának kisorsolásáról. Jelentése alapján az 1913 februárjában tartandó közgyűlésen a következő választmányi tagok kerülnek új választás alá:

Alszeghy Zsolt, Baros Gyula, Császár Elemér, Császár Ernő, Csűrös Ferenc, Czapáry László, Czeizel János, Elek Oszkár, Endrődi Sándor, Ferenczy József, Gárdonyi Géza, Hegedüs István, Imre Sándor, Karl Lajos, Király György, Madarász Flóris, Papp Ferenc, Szily Kálmán, Szinnyei Ferenc, Tolnai Vilmos, Váczy János, Várdai Béla, Weber Arthur.

5. Elnök bizottság kiküldését indítványozza a hat betöltetlen választmányi tagsági hely betöltése tárgyában teendő javaslatlételre. A választmány az egyik elnök elnöklete alatt a titkárt, a jegyzőt, s Baros Gyula és Vargha Damján választmányi tagokat küldi ki.

6. Titkár bemutatja a m. kir. központi statisztikai hivatal átiratát, melyben ismerteti a szervezendő magyar-belga könyvcsereszolgálat tervét s nyilatkozatot kér, vajjon társaságunk hajlandó-e csatlakozni. A választmány az intézkedést az elnökségre bizza.

7. Elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Versényi György és Tordai Ányos választmányi tagokat kéri fel s az ülést berekeszti.

A választmányi ülést *felolvasó ülés* előzte meg, melyen legifj. Szász Károly elnökölt. Az ülésen Kardeván Károly felolvasta az Ember Tragédiájáról szóló tanulmányát, Király György bemutatta Mikes levélformája című dolgozatát.

A M. T. Akadémia Irodalomtörténeti Bizottságának munkálatai. A *Heinrich Gusztáv* elnöklete alatt működő harminctagú bizottság, melynek már számos kiadványa jelent meg, legutóbbi ülésein végleg határozott Arany János összes műveinek kritikai kiadásáról. A sorozatot *Voinovich*

Géza fogja sajtó alá rendezni. — 1913 őszén megjelenik Gyöngyösy István összes műveinek kritikai kiadása is *Badics Ferenc* bevezetésével és jegyzeteivel. — A Régi Magyar Költők Tára első kötetének új kiadását *Horváth Cyrill* rendezi sajtó alá. Ez a kötet, mely felöleli az összes középkori magyarnyelvű verses emlékeket, teljesen átdolgozott és tetemesen bővített kiadása lesz a Szilády-féle vállalat első kötetének. — *Szilády Áron* gondozása alatt meg fog jelenni Péchy Simon zoltáros könyvének első kiadása. — *Váczy János* elkészítette Kazinczy Ferenc összes munkái kiadásának folytatólagos tervét. A levelezés közzétételének befejezése után sajtó alá kerül valamennyi Kazinczy-kötet és kézirat.

Irodalomtörténeti tételék az érettségi vizsgálaton. A magyar irodalom sok százados fejlődésének tanulmányozása fontos feladata a középiskolai ifjúságnak. Miután az elért eredményről az érettségi vizsgálaton történik a végső beszámolás, érdekesnek tartottam utána nézni, vajjon tanáraink milyen témákkal kapcsolatban gondolják lehetőknek e beszámolást. De érdekes ez azért is, mert nálunk az érettségi után, sajnos, csak a tanárjelöltek és tanárok foglalkoznak irodalomtörténettel, míg a közönségnél nagyon kicsi az érdeklődés még az úgynevezett nemzeti klasszikusok iránt is.

Aránylag kevés helyen kívánják *egy-egy kötelező irodalmi olvasmány* elemzését a tanulóktól s akkor is leginkább a Bánk Bánról vagy az Ember Tragédiájáról van szó. (Pl. Bánk jelleme és tragikumja; A tragikum fogalma Katona Bánk Bánja nyomán; A nő szerepe az Ember Tragédiájában; Ádám küzdelmei és csalódásai.) Ritkébbak az ilyenek: Vörösmarty Szilágyi és Hajmási-ja; a Szigeti Veszedelem és az Egy Magyar Nábob; Toldi Miklós alakja a Toldi-trilógiában.

Ezek mellett szép számmal vannak úgynevezett *áttekintő tételék* is, aminők: A magyar regényirodalom történetének áttekintése; Történelmünk nagy alakjai a költészetben; Kritikai irodalmunk a XIX. században; Dalköltészetünk Balassitól Petőfiig; A jellemfestés néhány kiválóbb példája nagy költőinknél; A tragikus hős áldozatai a magyar és külföldi irodalom műveiből vett példákkal illusztrálva; A műballada irodalmunkban; Költészetünk kapcsolata a nemzeti élettel; Irodalom és közönség a magyar irodalom különböző korszakaiban; A politikai élet hatása hazafias líránkra; A történeti tárgyak és feldolgozásuk költészetünkben; Milyen idegen hatások érvényesültek irodalmunkban? A hazafias eszme fejlődése a magyar lírában; A magyar népköltészet; Történeti regényirodalmunk fejlődése; Drámai költészetünk fejlődése, főbb irányok és kiválóbb drámaírók rövid ismertetésével; A magyar bibliafordítások; A tanítóesze a magyar irodalomban; Irodalmunk érdemei a nemzeti élet fejlesztésében; Költőink mint koruk eszméinek hirdetői; A magyar mondák mint a műköltészet forrásai; Az epikai dal története.

Feltűnően kevés tétel foglalkozik a *régi magyar irodalom* nevezetesebb alkotásaival. Ilyenek: Mondáink és krónikáink; Epikai hagyományok a Szigeti Veszedelemben; Gyöngyösi és Zrinyi epikája; Szenczi Molnár Albert élete és működése; A magyar drámaírás úttörői; A XVI. század

irodalmi irányát meghatározó tényezők; Költészetünk hanyatlásának okai a nemzetietlen korban.

Természetesen nagyobb a népszerűsége a *Bessenyei fellépésétől Arany haláláig* terjedő korszak íróinak. Különösen Arany János és Tompa Mihály szerepel sűrűn. Nyolc középiskolában Arany János epikai költeményeivel vagy balladáival foglalkoztak. Ugyancsak Aranyról szólnak ilyenek: Mit tanulhatunk Aranynak Epilógus és Fiamnak című költeményeiből; Arany világnézete költészetében. Hét középiskolában Tompa Mihályról írtak, fő tekintettel lírájának hazafias vonatkozásaira és allegorikus jellegére. Vörösmarty, Petőfi költészetéről egymagában kevés helyütt volt szó. (Pl. V. M. költészete mint a nemzeti törekvések kifejezője; A családi érzés P. lírájában; P. és a természet; A puszta és világa P. költészetében; P. tájfestő költészete stb.) Inkább ilyen összeállításokban: Vörösmarty, Petőfi és Tompa, mint a korhangulat kifejezői; Párhuzam V. és A. eposzai között; P. és A. hazafias költészetének összehasonlítása; Petőfi, Tompa és Arany hazafias lírája. Azonfelül Vörösmarty és Széchenyi van többször párhuzamba állítva így: Sz. politikai és társadalmi reformeszméi V. lírájában stb. A prózáírók közül Eötvös a legkedveltebb. Nemcsak a Falu Jegyzője a téma, de költői és politikai működésének egymásra való hatásával is foglalkoznak. Kemény, Jósika megint inkább csak összehasonlításokban szerepelnek.

Egy és más szempontból figyelemreméltók a következő tételek: Színműirodalmunk és színészetünk fejlődése Kisfaludy Károlyig; Az epikai évtized eposz-irodalma s az azt felváltó magyar történelmi tárgyú regényirodalmunk Jókai Mórig; Jókai regényhősei; Az irodalom és politika viszonya a szabadságharc után; Az elnyomatás korának lírája; Mennyiben készítették elé íróink a talajt Széchenyi működésére? Széchenyi hatása politikai irodalmunk fejlődésére; Kazinczy Ferenc és a nyelvújítás; Kölcsey Ferenc szónoki műveinek főbb eszméi; Bajza és a magyar kritika; A népies nemzeti irány diadala költészetünkben; Mikszáth Kálmán írói munkássága; Kisfaludy Károly és Kazinczy iránya szembeállítva; Párhuzam a Hymnus és Szózat alaphangulata meg költők kora és felfogása között; A nemzeti eposz irodalmunkban; A szerzetes tanárok szerepe költészetünkben a felújulás korától kezdve.

ÜBERLE KÁROLY.

Magyar írók a Finn Lexikonban. A mi legújabb lexikonainkkal (Révai Nagy Lexikona, Franklin Kézi Lexikona) egyidőben kezdették meg a folytatólagosan most adják ki a nagy Finn Lexikont. (Suomalaine Tietosanakivja. I—III. Helsinki, 1909—1912.) Szerkesztői Finnország legelőkelőbb tudósai, köztük Setälä Emil és Wichmann Yrjö egyetemi tanárok, kik Magyarországon hosszabb ideig tartózkodtak, viszonyainkat alaposan ismerik, nyelvünket igen jól értik és beszélik.

Amit ez a lexikon a magyar irodalmi kérdésekről és viszonyokról mond, az mind igaz és helyén való; a szerkesztőségnek két említett tagja jól válogatta meg a szükséges forrásokat. Cikkeikben nem találunk félre-

értéseket. Irodalmi, politikai, társadalmi stb. viszonyainkról, íróinkról, nagy férfainkról, egész helyesen tájékoztatnak. Legrészletesebb fejtegetéseket kapunk Görgy Arthurról, Deák Ferencről és gróf Andrássy Gyuláról, kik közül az első kettő Finnországban nagyon jól ismert Almberg Jalava Antal könyvei s cikkei alapján. Íróinkról (Arany János, kinek arcképe is közölve van, Arany László, Bacsányi János, Badics Ferenc, Baksay Sándor, Bánóczy Sándor, Baróti Szabó Dávid, Barczafalvi Szabó Dávid, Beöthy Zsolt, Berczik Árpád, Berzsenyi Dániel stb.) rövidebb-hosszabb életrajzok szólnak, közölve van műveik címjegyzéke s rövid jellemzésük. A magyar írókról írott cikkek alatt Y. W. jelzés olvasható, ami a magyarul kitűnően tudó Yrjö Wichmann írói jele.

Érdeklél bir reánk nézve az Aalberg Idáról írott cikk is. Aalberg Ida (férjezett báró Uexküll-Gyldenban Sándorné) Finnországnak eddig legnagyobb drámai művésznője, Ibsen darabjainak legkitűnőbb megértője s szerepeinek — Ibsen szerint — legkiválóbb alakítója. Első igazi nagy sikerét a Falu Rosszának Boriska szerepében aratta (1877-ben), melyet 1880-ban a budapesti nemzeti színházban és Kolozsvárott a magyar közönség elismerése mellett alakított. 1907-ben szintársulatával a Magyar Színházban vendégszerepelt. A Lexikon elhallgatja, mennyire rosszul sikerült e kirándulása s hogy mily okok miatt kellett ráfizetnie a vendéglátó rokon magyar nép barátságára.

A magyar szavak közül azokat magyarázza meg, amelyek a finn-magyar közeledés és barátkozás korában (60-as, 70-es évek) divatoztak, s a finnre is lefordított népszínművekben gyakran előfordulnak (csárda, csárdás, csikós, éljen stb.).

TR. Z.

Egy helyreigazításhoz. Elek Oszkár úr kivánságára kijelentem, hogy e közlőny múlt számában megjelent nyilatkozatommal nem akartam egyebet mondani, mint hogy Elek Oszkár úr szóban forgó dolgozatomat nem ismerte.

BINDER JENŐ.

A szerkesztőhöz beküldött könyvek jegyzéke.

Melich János: A két legrégebb magyarnyelvű nyomtatvány. *I. Hegen-dorf-Sylvester: Radimenta Grammaticae Donati. Cracoviae 1527. II. Heyden-Sylvester: Puerilium Colloq. Formulae. Cracoviae 1527. Adalék Sylvester János működéséhez.* Semsey Andor adományából hasonmásban közlése s bevezetéssel kíséri Melich János. Budapest, 1912. Kiadja a Magyar Nyelvtudományi Társaság. Ára 4 kor. VII. 64, 92 l.

A címben megjelölt két nyomtatványról folyóiratunkban már több ízben volt szó. *Melich János* rövid előszava tisztán fölfedezésük történetének közlésére szorítkozik. A kötet végén gondos szövegmutató van, melyet Sági István készített.

Dante Komédiája. Első rész : A Pokol. Fordította : *Babits Mihály*. Budapest, 1913. 334 l. Révai-kiadás. Pallas-nyomda. Ára füzve 9 kor., vászon-díszkötésben 12 kor., szarvasbőr-díszkötésben 20 kor., pergamentkötésben 22 kor. (Gazdag könyvdíszsel és tizenkét régi kép hasonmásával.)

E nagybecsű mű megjelenése nemcsak könyvkiadói esemény, hanem egyúttal olyan *költői tett*, mely kiváltságos helyet igényel az újabbkori magyar műfordítás történetében. Babits, az utóbbi években annyiszor emlegetett lírikus és essayíró, mint elsőrangú műfordító mutatkozik be. Dante-fordítása irodalmi szempontból nagyobb érték mindannál, amit eddig — évek buzgó munkásságának termése gyanánt — versben és prózában adott. Mert Dantét költői lélekkel fordítani «mindig a világirodalom legnehezebb feladatai, legcsábítóbb problémái közé tartozott. Egy irodalmi körnégyszögösítés, bölcsék köve: oly izgató, olyan népszerű. Nyelvek és nemzedékek vetélkedtek benne, egymás vállára hágyva törtek a magas pálma felé. Nagy költők, nagy nyelv művészek és nagy tudósok áldozták rá idejük és erejük jó részét.» — Örömmel üdvözljük a költőt, aki nem hiába tört a magas pálma felé. Idejét és erejét nem áldozta céltalanul; vállalkozása sikerrel járt. A nehéz problémát megoldotta; irodalmunkat gazdagabbá tette.

Seress László: Kossuth, Görgey, Szemere. *Kiadatlan levelek*. Budapest, 1912.

Ilyen cím alatt Seress László a Magyar Figyelő 1912. évi febr. 1-én, 16-án és március 1-én megjelent számaiban s később különnyomatban is «kiadatlan» leveleket közöl s azokat bő kommentárral kísérve, rálép a történelmi anyaggyűjtés mezejére. E levelek szerinte «még kiadatlanok, de a szabadságharc történetírója számára nélkülözhetetlenek. Annál is inkább azok — fejtegeti tovább — mert anyaggyűjtés dolgában szabadságharcunk történetírása még nagyon szegény». Ebben némileg igaza is van örömmel kell fogadni minden olyan adatot, mely ennek a valóban történelmi kornak a megvilágításához hozzájárul. Ebben az anyaggyűjtő munkában a tudomány minden barátja bizonyára szívesen látná Seress Lászlót is, de csakis akkor, ha igazán anyagot gyűjt, nem pedig már évtizedekkel előbb megjelent leveleket publikál — hangos dobszó mellett — eddig még soha meg nem jelent, kiadatlan levelek gyanánt.

Seress cikkének legnagyobb, talán háromnegyed részét Szemere Bertalan levelei foglalják el. Nos ezek a levelek már kivétel nélkül, egytől-egyig mind megjelentek. Ha Seress megnézi például Szemere Bertalan leveleinek 1873-ban megjelent második kiadását, minden nagyobb fáradság nélkül meggyőződhet róla, hogy az ő anyaggyűjtésének Szemere Bertalanra vonatkozó részét mások sokkal csendesebben ugyan, de már nagyon régen elvégezték. Sőt azt is láthatja, hogy az 1848-as idők megírásához valóban nélkülözhetetlen eme levelek egyikét-másikat már fel is használták a történetírók. Szemerének a Magyar Figyelő 403. lapján közölt s Kossuthoz 1849 aug. 5-én írt levelét például nem kisebb történetíró mint Horváth Mihály is felhasználta, mert ezt a levelet bő kivonatban

közli Magyarország függetlenségi harcának történetében. (III. kötet, 398. l.)

Seressnek — amint írja — e «kiadatlan» leveleket a nemrégiben elhunyt Görgey István adta át kiadás végett. Érthetetlen, hogy Görgey István, aki ennek a kornak a történetét olyan behatóan ismerte, hogyan nem birt tudomással arról, hogy e levelek közkezen forognak. Ez azonban nem menti Seress eljárását, legfeljebb a methodikus történelmi kutatás terén való teljes tájékozatlanságát mutatja. Tapasztalható, hogy az utóbbi időben feltűnő sokan kezdenek kalandozni a történetírás mezején. A jóakarát helyeselhető, de emellett a komoly hozzáértés sem fölösleges. A műkedvelő próbálkozásokban nincs sok köszönet. A tudomány — amint Seress László esete is mutatja — nem merít sok hasznot az ilyen kísérletezésekből.

MAR CZINKÓ FERENC.

Szenes Béla: Az ifjú Ady Endre. Egy Kossuth-verstől a Léda dalokig. Budapest, 1912. 31 l. Dick Manó kiadása. Brózsza Ottó nyomdája.

A kis füzetben érdekes adatokat kapunk Ady Endre fejlődéséhez. Ady, mint a zilahi ref. főgimnázium VIII. osztályának növendéke, a *Szilágy* című lapban sablonos hazafias versekkel és szerelmi költeményekkel kezdte meg költői munkásságát. (1896.) Még mint debreceni jogász is azt hirdette, hogy «idealizmus nélkül nincs poézis». Kikelt a modern írók «vad perverzításai» ellen, védte a régi tiszta erkölcsöt s lelkesen harcolt a konzervatív életfelfogás érdekében. Mint a *Debreczen* belső munkatársa hazafias lelkesedéssel dicsérte a függetlenségiék negyvennyolcas politikáját, s tisztelettel szólt a hagyományokról és tekintélyekről. Első verses kötete, a *Versek* (Debreczen, 1899.), tele van naiv idealizmussal és a megszokott régi hangokkal. De a kötet végén már a következő vallomást teszi

Jobb nem vagyok, mint annyi sok más,
Egy beteg korszak dalosa,
Vergődöm az ellentétek közt,
De irányt nem lelek soha,
Magas, dicső eszmék hevítnek,
De elkap a tömegek árja,
Bennem van a kornak erénye
S bennem van minden léhasága.

Nagyvárad váratlan lendületet adott lírájának. Mint hivatásos újságíró a nagyvárad *Szabadság*ba kormánypárti cikkeket írt és gúnyolta a szociáldemokratákat; de mint költő kezdett irányt változtatni. Mikor Kiss József, a Hét szerkesztője, látogatást tett Nagyváradon s kifejezést adott abbeli nézetének, hogy új hang kellene a magyar költészetben, Ady, Bíró Lajos és Nagy Endre, olyan ultramodern hurokat kezdtek pengetni, hogy a váradiai közül többen tiltakoztak a szokatlan hang ellen. A radikális *Nagyvárad*i *Napló* örömmel fogadta munkatársai közé az ifjú forradalmárt s Ady most már azt írhatta, amit akart. Itt tűnik fel írásaiban a sötétség, elmaradottság, feudalizmus, klerikalizmus, agrárizmus, Ázsia, stb. sűrű

emlegetése, elannyira, hogy a nagyváradi káptalan tagjai sajtópert indítottak ellene. Aty világnézete már ekkor teljesen kialakult (1902), s nem sokkal utóbb megtalálta az érvényesülés felé vezető utat. Megnyerte a legjobb váradi újságíró számára kifizetett jutalmát, összegyűjtötte és kiadta újabb költeményét, magára vonta a *Budapesti Napló* figyelmét (1903). Párisi tartózkodása alatt azután végkép szakított a régi stíllű költészettel, s ettől kezdve minden erejével arra törekedett, hogy új utakat törjön a magyar lírában.

B. L.

Sallay Géza: Döbrentei Gábor élete és működése. Máramarossziget, 1912. 68 l. Berger-nyomda.

Az életrajz nagyobbik felét, mely a máramarosszigeti kir. kath. főgimnázium 1912. évi értesítőjében jelent meg, már ismertettük. (I. évf. 445. l.) A befejező részben nem lett volna fölösleges összeállítani: 1. Döbrentei nyomtatásban megjelent műveinek időrendi jegyzékét. 2. Döbrentei kiadatlan kézíratainak sorozatát és tartalmi ismertetését. 3. A Döbrentei életére és működésére vonatkozó eddigi irodalmat. — Szerző helyesen emeli ki, mennyire fontos Döbrentei pályáján az Erdélyi Múzeum és a Régi Magyar Nyelvemlékek kiadása, de amit a Huszárdalokról mond, az túlzás. A Huszárdalok nem teszik «felejthetetlenné» Döbrentei életét. Ezek a dalok igazában véve egy nagyon gyöngye poéta sikertelen próbálkozásai: költőietlen, erőltetett, döcögő versek. Az ilyen rímeléseknek Vörösmarty és Petőfi korában már nem volt jogosultságuk. Általában Döbrentei mint költő, nem jöhet számba még a Kazinczy-követők kis csoportjában sem, jóllehet az irodalomtörténeti kegyelet mai napig féltő gonddal őrizgeti emlékét.

Fitz Artur: Salamon Ferenc mint műbíráló. Budapest, 1912. 37 l. Németh József könyvkereskedése. Jakab-nyomda.

A bevezetés, mely a magyar kritika fejlődését vázolja, teljesen fölösleges, emellett el nem fogadhatóan hézagos. Az olyan féligazságok pedig, hogy «Bajza főérdeme, hogy a kritika jogosultságát kivívta», bővebb megokolás nélkül semmit sem mondanak. — Salamon Ferenc műbíráló tevékenységéről két szakaszban szól a szerző: az elsöben Salamon dramaturgiai dolgozatait és színi kritikáit kivonatolja; a másodikban Salamon eposz-elemzéseinek tartalmát mondja el. Az ilyesfajta kivonatolásokban és tartalmi elmondásokban nagyobb pontosság és áttekinthetőség volna kívánatos.

Steinhofer Károly: Régi könyvek mesterei. Budapest, 1912. 63 l. Lampel-kiadás. Franklin-nyomda. Ára kötve 60 fill.

Benedek Elek Kis Könyvtárának 162. kötete. Szerkesztő és szerző egyaránt elismerést érdemel a jól megírt, okos könyvecske közrebocsátásáért. A kis könyv a magyarországi könyvnyomtatás fejlődésének érdekesebb mozzanatait tartalmazza. (Karai László, Hess András, Szilveszter

János, Huszár Gál, Heltai Gáspár, Misztótfalusi Kis Miklós, a Magyar Hirmondó, a sajtószabadság kivívása; azonkívül Gutenberg élete és a Corvina ismertetése.) A szerzőnek határozott érdeme, hogy az eddigi tudományos kutatások nyomán, komoly tárgya ellenére is, vonzó elbeszélést tudott nyújtani az ifjúságnak.

Új könyvek és füzetek. — *Fitz József: Brassai Sámuel.* Új kiadás. Budapest, 1912. 423 l. Németh József könyvkereskedése. (Ismertetni fogjuk.) — *Fitz József: Brassai Sámuel kritikai elvei.* Budapest, 1912. 71 l. Németh József könyvkereskedése. (Különnyomat az előbbiből.) — *A reáliskolai tanítás terve s a reá vonatkozó utasítások.* Hivatalos kiadás. Budapest, 1912. 551 l. A Hivatalos Közlöny kiadóhivatala. Franklin-nyomda. — *Molnár Ferenc: A farkas.* Vigjáték három felvonásban. Budapest, 1912. 184 l. Franklin-Társulat. Ára 2 kor. 50 fill. (Először adták a budapesti Magyar Színházban 1912 nov. 9-én.) — *Kaffka Margit: Színek és évek.* Regény. Budapest, 1912. 322 l. Franklin-Társulat. Ára 4 korona. — *Filozófiai Írók Tára.* Franklin-Társulat (XXVI. Condillac: Értekezés az érzetokról. Ford. Jancsovics Ferenc. Ára 6 K.) — *Világkönyvtár.* Révai-kiadás. (Meesnikov: Optimista világnézet. Ford. Gergely Győző. Ára 1 kor. 90 fill.) — *Olcso könyvtár.* Franklin-kiadás. Egy-egy szám 20 fill. (1672—1675. Wlassics Gyula: Múzeumok és könyvtárak. Elnöki beszédek a Múzeumok és Könyvtárak országos szövetségének közgyűlésein.) — *Magyar Könyvtár.* Lampel-kiadás. Egy-egy szám 30 fill. (676. Strindberg: A Szent-Gotthárd mondája. Ford. Leffler Béla. 677—678. Andor József: Kódos napok. 679—686. Henry Kistemaekers: Az ösztön. Ford. Ábrányi Emil.) — *Olcso Jókai.* Révai-kiadás. Egy-egy szám 40 fill. (91. A háromszínű kandur. 92. A számárrend története. 93—98. Egy hirhedett kalandor a tizenhetedik századból. 99. Babszemek. 100. A Balaton völgyénei.)